

VASPITANJE I OBRAZOVANJE

ČASOPIS ZA PEDAGOŠKU TEORIJU I PRAKSU

1

Podgorica, 2023

Uredništvo i administracija:

VASPITANJE I OBRAZOVANJE

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Novaka Miloševa 36, Podgorica

Telefon: 00 382 67 566 933

E-mail: vaspitanjeibrazovanje@zuns.me
ana.bojovic@zuns.me**Web:** <http://www.zuns.me/vaspitanjeibrazovanje>**Godišnja pretplata:**

- za studente 5.00 €
- za pojedince 10.00 €
- za ustanove 15.00 €
- za inostranstvo 20.00 €

Iznos pretplate za veći broj primalaca od 5 (pet) umanjuje se za 20%

Pretplata se uplaćuje na žiro račun: 510-267-15

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica

* * *

Glavni urednici:

Radivoje Šuković (1975–1978);
Stevan Kostić (1979–1983);
Miloš Starovlah (1983–1991);
Dr Božidar Šekularac (1992–1996);
Krstó Leković (1997–1998);
Dr Pavle Gazivoda (1999–2007);
Radovan Damjanović (2007–2015);
Radule Novović (2015–...)

Odgovorni urednici:

Natalija Sokolović (1977–1978);
Borivoje Četković (1979–1998);
Dr Božidar Šekularac (1999–2015);
Radovan Damjanović (2015–2020);
Ana Lj. Bojović (2020–...)

SADRŽAJ
CONTENTS
1 | 2023

S A D R Ź A J

ČLANCI (naučni, istraživački, pregledni, stručni radovi)

<i>Sofija KALEZIĆ</i> KNJIŽEVNO STVARALAŠTVO RODOLJUBA ĆORIĆA	13
<i>Radule NOVOVIĆ</i> ETIČKA DIMENZIJA DIGITALIZACIJE	25
<i>Marijana TERIĆ</i> ELEMENTI SLOVENSКИH BAJKI U KNJIZI MILISAVA POPOVIĆA ZABORAVLJENA GORA – MITSKA BIĆA CRNE GORE	33
<i>Маријана ПРОДАНОВИЋ</i> <i>Саша ЧОРБОЛОКОВИЋ</i> O NEKIM MOGUĆNOSTIMA KONТАКТНО-KОНТРАСТИВНОГ ПРИСТУПА ЛИНГВИСТИЧКИМ ДИСЦИПЛИНАМА У НАСТАВИ СРПСКОГ И ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА НА УНИВЕРЗИТЕТСКОМ НИВОУ	43
<i>Ana Lj. BOJOVIĆ</i> PRIČA O JEDNOM GRADU	55
<i>Bešida TIGANJ</i> <i>Almera BIBIĆ</i> <i>Ramiz TIGANJ</i> NOVI PRISTUPI OBRAZOVANJU – SAVREMENA NASTAVA U DOBA PANDEMIJE KOVIDA 19	63
<i>Emir AVDIĆ</i> STILOVI UČENJA	81
 NASTAVNO-VASPITNI RAD	
<i>Milena LUTOVAC</i> GEOGEBRA U NASTAVI MATEMATIKE	95
<i>Milica KUKALJ MIKETIĆ</i> ULOGA POZORIŠNE PREDSTAVE I FILMSКИH I TELEВИЗИЈСКИH SLIKA U LIKOVNOM IZRAŽAVANJU DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA I UČENIKA PRVOG CIKLUSA OSNOVNE ŠKOLE	113
<i>Anita STOJANOVIĆ</i> MODELOVANJE LIKOVA U DJELIMA NIKOLE LOPIČIĆA	127

ESEJI, PREGLEDI, PRIKAZI

Ивана Д. ЂЕРИЋ

**Приказ научне монографије Вршњачка прихваћеност у инклузивном
образовању**

143

Улвија МУЏОВИЋ

RASPLITANJE DUGE SOFIJE KALEZIĆ.....

147

C O N T E N T S

ARTICLES (scientific, research, reviews, professional papers)

<i>Sofija KALEZIĆ</i> LITERARY WORK OF RODOLJUB ĆORIC	13
<i>Radule NOVOVIĆ</i> ETHICAL ISSUES OF DIGITALIZATION	25
<i>Marijana TERIĆ</i> ELEMENTS OF SLAV FEARY TALES IN THE BOOK <i>FORGOTTEN MOUNTAIN – MYTHICAL CREATURES OF MONTENEGRO</i> WRITTEN BY MILISAV POPOVIĆ	33
<i>Marijana PRODANOVIĆ, Saša ĆORBOLOKOVIĆ</i> EXPLORING THE POTENTIAL OF CONTRASTIVE-CONTACT METHOD IN SERBIAN AND ENGLISH LANGUAGE TEACHING IN HIGHER EDUCATION	43
<i>Ana Lj. BOJOVIĆ</i> THE STORY OF ONE TOWN	55
<i>Bešida TIGANJ, Almera BIBIĆ, Ramiz TIGANJ</i> NEW APPROACHES TO EDUCATION - MODERN TEACHING IN THE AGE OF THE COVID 19 PANDEMIC	63
<i>Emir AVDIĆ</i> LEARNING STYLES	81

TEACHING AND EDUCATIONAL WORK

<i>Milena LUTOVAC</i> THE USE OF GEOGEBRA IN TEACHING MATHEMATICS.....	95
<i>Milica KUKALJ MIKETIĆ</i> THE ROLE OF THEATRE PLAY, FILM AND TV PICTURES IN VISUAL ARTS EXPRESSION OF CHILDREN	113
<i>Anita STOJANOVIĆ</i> CHARACTER DESIGN IN THE WORKS OF NIKOLA LOPIČIĆ	127

ESSAYS, REVIEWS

Ivana D. Đerić

**THE REVIEW OF A SCIENTIFIC MONOGRAPH PEER ACCEPTANCE IN
INCLUSIVE EDUCATION.....143**

Ulvija MUŠOVIĆ

UNWEAVING THE RAINBOW OF SOFIJA KALEZIĆ.....147

ПРИКАЗ НАУЧНЕ МОНОГРАФИЈЕ ВРШЊАЧКА ПРИХВАЋЕНОСТ У ИНКЛУЗИВНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Миља Вујачић и Рајка Ђевић, Београд: Институт за педагошка истраживања (2022), 205 стр., ISBN 978-86-7447-160-9

Монографија под називом *Вршњачка прихваћеност у инклузивном образовању*, ауторки Миље Вујачић и Рајке Ђевић, објављена је 2022. године, у издању Института за педагошка истраживања из Београда. Имајући у виду да је успостављање, подстицање и одржавање узајамне прихваћености међу свим ученицима у одјељењу један од кључних аспеката инклузивног образовања, окосницу ове монографије чине важна питања која се тичу образовања ученика који имају тешкоће у развоју у одјељењима редовне основне школе. Рукопис је настао као резултат настојања ауторки да постојећа сазнања у овој области обогате и прошире додатним увидима, и на тај начин допринесу бољем разумијевању социјалног положаја ученика који имају тешкоће у развоју у групи вршњака.

Структуру монографије чине добро осмишљене, логички и садржајно повезане цјелине, које доприносе свеобухватнијем сагледавању одабраног истраживачког проблема. Поред предговора, списка коришћене литературе и индекса аутора, текст монографије садржи пет поглавља. У првом поглављу под називом *Социјална прихваћеност ученика у теорији и истраживањима* ауторке су направиле осврт на постојећа теоријска и емпиријска проучавања овог феномена. Поред датих одређења кључних појмова, указано је и на узајамну повезаност социјалне прихваћености и свих битних аспеката социјалног функционисања појединца као што су: социјална партиципација, социјалне интеракције, социјална и емоционална компетентност и социјалне вјештине. Анализирајући теоријске радове еминентних аутора у овој области ауторке указују на значај који социјална прихваћеност има за свеукупан развој ученика. Дат је и приказ различитих методолошких поступака који се користе у проучавању проблема социјалне прихваћености ученика, као и преглед досадашњих емпиријских налаза у овој области.

У оквиру другог поглавља, *Положај деце која имају тешкоће у развоју у породици и друштву*, указано је на значај породичног и ширег друштвеног контекста за развој ове дјеце, формирање слике о себи и устаљених образаца социјалног функционисања. Истичући специфичности породичног окружења ове дјеце и односа појединаца и друштвених група према њима,

ауторке указују на бројне развојне проблеме који могу бити посљедица недовољно стимулативног окружења у коме ова дјеца одрастају. Сагледавање специфичности одрастања ове дјеце у породичном и ширем друштвеном окружењу може помоћи бољем разумијевању њиховог социјалног функционисања у школском контексту и групи вршњака у одјељењу.

Треће поглавље, *Инклузивно образовање – ка социјалној прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју*, чине двије логички повезане цјелине које пружају увид у све битне аспекте овог процеса. Најприје, дат је преглед постојећих дефиниција појма инклузивно образовање и истакнута је појмовна и терминолошка неједначеност која је присутна у овој области. Прегледом историјског развоја инклузивног образовања, ауторке указују на друштвене промјене које су се дешавале у оквиру настојања да се унаприједи квалитет образовања ученика који имају тешкоће у развоју и њихов свеукупни положај у друштву. Наведена су теоријска полазишта и кључни принципи инклузивног образовања, прегледом идеја еминентних аутора из области педагогије, психологије и антропологије, чија су учења допринијела осмишљавању филозофије образовања која је у основи инклузије и идеје о заједничком школовању ученика који имају тешкоће у развоју са вршњацима у редовним школама. У другом дијелу овог поглавља стављен је нагласак на кључне улоге које наставници имају у процесу реализације инклузивног образовања, посебно када је у питању подстицање и унапређивање социјалне прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју у групи вршњака. У настојањима да се овај циљ оствари, истакнута је неопходност усмјерености наставника на формирање и развој позитивних ставова према ученицима који имају тешкоће у развоју, креирање повољне социоемоционалне климе у одјељењу, стварање флексибилног окружења за учење које ће бити у функцији уважавања различитости међу ученицима, те на развијање и унапређивање социјалних вјештина ученика као важног услова за остваривања позитивних социјалних интеракција и адекватно функционисање у групи вршњака.

У четвртом поглављу дати су приказ и резултати истраживања које је реализовано у београдским основним школама. У односу на до сада спроведена истраживања у овој области у Србији, истраживање које је приказано у овој монографији представља значајан допринос проучавању социјалне прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју у редовним одјељењима основне школе. Значај истраживања огледа се најприје у томе што су, поред испитивања ученика путем социометријских техника истраживања, укључени и наставници, чиме је направљен увид у њихове перцепције социјалног положаја ученика који имају тешкоће у развоју, мишљења о кључним чиниоцима који утичу на дати социјални положај ових ученика, као и у начине на које подстичу и унапређују социјалну

прихваћеност и укљученост ових ученика у групи вршњака. Комбиновањем квантитативних и квалитативних метода истраживања и укључивањем перспективе наставника омогућено је да се социометријски подаци, којима је потврђен неповољан социјални положај ученика који имају тешкоће у развоју, боље протумаче и доведу у везу са свим битним аспектима наставне праксе и рада наставника у оквиру инклузивног образовања. Сагледавање начина на које наставници подстичу и унапређују социјалну прихваћеност ученика у одјељењу пружа увид у постојеће наставне праксе, као и у оне аспекте рада наставника у којима им је потребна додатна подршка и обука. Допринос овог истраживања огледа се и у испитивању социјалне прихваћености на различитим узрастима ученика (4. и 8. разред), чиме је омогућено стицање увида у специфичности социјалног положаја ученика на различитим нивоима њиховог образовања у основним школама. Испитивањем повезаности социјалне прихваћености са полом ученика, њиховим школским успјехом и нивоом образовања родитеља омогућено је добијање података о утицају које поменуте варијабле могу имати на социјално позиционирање ученика у групи вршњака.

У оквиру петог поглавља, *Закључна разматрања* – добијени резултати истраживања доведени су у везу са ширим контекстом инклузивног образовања и актуелним изазовима у његовој реализацији. Посебно су истакнуте импликације за образовну политику и праксу у области инклузивног образовања које се примарно односе на потребу за већом подршком наставницима на нивоу образовног система и школе, те за њиховом адекватнијом обуком за примјену диференцираног приступа и индивидуализације у настави. Указано је и на значај подршке на нивоу цјелокупног друштва кроз јачање системских, институционалних, породичних и индивидуалних капацитета за обезбјеђивање квалитетног развоја и равноправне партиципације дјецe која имају развојне тешкоће у различитим друштвеним групама. У оквиру овог поглавља ауторке детаљно разматрају начине на које је могуће додатно испитивати социјалну прихваћеност ученика који имају тешкоће у развоју у одјељењима редовне школе, чиме дају подстицај за осмишљавање будућих истраживања у овој области.

Научна монографија *Вршњачка прихваћеност у инклузивном образовању* на свеобухватан начин освјетљава проблем социјалне прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју у одјељењима редовне основне школе. Вјешто продискутовани резултати истраживања, као и указивање на кључне проблеме у реализацији инклузивне наставе који представљају препреку за успостављање позитивних односа међу ученицима и остваривање узајамне прихваћености и групне кохезије, подстичу на размишљање о

даљим правцима унапређивања квалитета рада наставника и реализације инклузивног образовања. Ова монографија најприје може бити од користи доносиоцима одлука за осмишљавање даљих активности у овој области и наставницима, као подстицај за критичко преиспитивање својих улога, мијењање имплицитних педагошких увјерења и подизање компетенција неопходних за квалитетну реализацију инклузивне наставе.